

### КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ

*У статті представлено систему критеріїв, показників та рівнів сформованості творчого потенціалу студентів. Особливу увагу приділено критеріям і показникам, які в межах гуманістичного напрямку педагогіки найбільше відповідають особистісним змінам і становленню в процесі формування творчого потенціалу. Зокрема, виділено та охарактеризовано спеціальні критерії, які є суттєвими у становленні творчого потенціалу саме для молодшої людини – студента (критерій суб'єктивної значимості творчого продукту і критерій психологічної готовності до творчості).*

В умовах сьогодення гостро постає необхідність у підготовці творчо-активних особистостей, здатних до самопошуку, самоосвіти, готових знаходити вихід з будь-якої непередбачуваної ситуації. Сучасність в епоху інформатики і технологічного прогресу вимагає від фахівців вміння працювати в різних умовах, гнучко налаштовуватись на швидкозмінні інформаційні потоки і, відповідно, до нових вимог роботодавців. Наразі освітні тенденції, зокрема впровадження Болонського процесу, спрямовані на подолання репродуктивного характеру навчально-виховного процесу та самоосвіту, що, у свою чергу, передбачає формування творчої активності студентів і, як результат, накопичення їхнього творчого потенціалу. На важливість формування творчого потенціалу тих, хто навчається, на сьогодні вказують багато вітчизняних і зарубіжних науковців (В. Моляко, Г. Пустовіт, Я. Крушельницька, О. Прокопенко, Р. Швай, Я. Пономарьов, І. Львова, С. Хмельковська, В. Луценко, В. Лихвар, Л. Овсянецька, Дж. Гілфорд, К. Тейлор, Е. Торранс).

**Аналіз останніх досліджень і публікацій** засвідчив, що в даному аспекті існує низка невирішених питань, зокрема немає єдиної, чіткої системи критеріїв, показників і рівнів сформованості творчого потенціалу студентів, яка має стати певним орієнтиром для викладача у формуванні творчого потенціалу його вихованців.

Отже, **метою даної статті** вважаємо представлення системи критеріїв, показників і рівнів сформованості творчого потенціалу студентів вищих навчальних закладів. Окреме завдання вбачаємо у виділенні окремої групи критеріїв і показників творчого потенціалу, які б відповідали особливостям студентського віку.

Задля виокремлення критеріїв, показників, а також рівнів сформованості творчого потенціалу важливим є розгляд структури творчості і творчого потенціалу, зокрема. Так, І. Львова виокремлює чотири групи особистісних якостей, які складають творчий потенціал особистості: світоглядні якості (активна життєва позиція, оптимізм, гармонійність, гуманність, відданість своїм ідеалам і принципам, високе почуття обов'язку, патріотизм, високий рівень розвитку естетичних почуттів, прагнення до процесу творчості, відкриттів, духовного зростання, самопізнання, самовираження тощо); ціннісні якості (доброзичливість, тактовність, щирість, працьовитість, милосердя, толерантність (терпимість до інших людей), критичність); інтелектуальні якості (далекоглядність (вміння прогнозувати події, вчинки, дії), допитливість, спостережливість, почуття гумору, гнучкість розуму (здатність до прийняття адекватних рішень, залежності від ситуації), варіативність мислення, незалежність і самостійність думки, високий рівень розвитку інтуїції, ерудованість, захопленість змістом діяльності, здатність до аналізу і синтезу, оригінальність, метафоричність мислення, ініціативність); вольові якості (цілеспрямованість, наполегливість, сміливість, вміння доводити розпочату справу до кінця, здатність до самоствердження, витримка, мужність і стійкість (здатність переносити життєві поразки та негаразди), неабияка енергійність, впевненість у собі) [1: 45-46].

У своїх дослідженнях О. Попель в системі творчого потенціалу виділяє такі структурні компоненти: мотиваційний; інтелектуальний; емоційний; вольовий [2: 34-35].

Зі своєї позиції Н. Посталюк, пов'язуючи формування творчого потенціалу з творчим стилем діяльності, характеризує його певними рисами: 1) здатність до бачення проблем як стрижнева ознака креативності; 2) оригінальність мислення; 3) легкість асоціювання; 4) гнучкість мислення; 5) легкість генерування ідей; 6) критичність мислення; 7) здатність до переносу; 8) готовність пам'яті [3: 13].

Психолог сучасності В. Моляко, запропонувавши власну концепцію формування творчої особистості та реалізації її творчого потенціалу, представляє загальну структуру творчого потенціалу з такими складовими: 1) задатки, нахили, які проявляються у наданні переваг чомусь; 2) інтереси, їх спрямованість і частота; допитливість, потяг до створення чогось нового; 3) швидкість у засвоєнні нової інформації; 4) прояви загального інтелекту; 5) наполегливість, цілеспрямованість, працелюбність; 6) порівняно швидке та якісне оволодіння вміннями, навичками, майстерністю виконання певних дій;

7) здібності до реалізації власних стратегій і тактик з різних проблем, завдань, пошуку виходу зі складних нестандартних, екстремальних ситуацій [4: 4].

Наразі педагоги і психологи гуманістичного напрямку розглядають творчість як цінність, яка надає людському життю певний сенс, і, водночас, є шляхом до досягнення певного психічного здоров'я, що відбувається завдяки самореалізації. Тому матеріальні вироби творчості, хоча і є важливими в процесі суспільного примноження, мають другорядне значення. Істотними ж вважаються переживання людини в творчому процесі і безпосередній розвиток людської індивідуальності [5: 47]. З огляду на вищезазначене, можемо констатувати, що творчий потенціал доцільно розглядати з двох позицій: 1) як результат діяльності особистості (сформованість творчого потенціалу) і 2) як процес особистісних змін (формування творчого потенціалу). Обидва підходи тісно взаємопов'язані і взаємозалежні, оскільки формування творчого потенціалу є по суті процесом безперервним, отже, ми можемо аналізувати творчий потенціал як результат лише в процесі його формування на певних етапах.

Відповідно, критерії оцінки сформованості творчого потенціалу доцільно, на нашу думку, розбити на дві групи: 1) критерії, що орієнтовані на результат сформованості творчого потенціалу; 2) критерії, що характеризують особистісні зміни в процесі формування творчого потенціалу.

На наш погляд, критерії творчого потенціалу відображені у різних підходах до визначення цього поняття. Підсумовуючи здобуток Е. Торранса та беручи до уваги інші визначення і підходи у розгляді категорії "творчий потенціал", ми простежуємо певні особливості цього поняття: 1) новизна; 2) нонконформність; 3) мислення; 4) розумові здібності; 5) самостійність; 6) значимість творчих результатів; 7) особистісна позиція; 8) креативність; 9) комунікативність [4; 6-8].

Гуманістична концепція передбачає індивідуальну творчість кожної особистості, при чому, окремо в означеному контексті варто розглядати творчість молоді (студентів), яка значною мірою відрізняється від творчості дорослих людей. Р. Швай зауважує, що творчість молоді людини є суб'єктивною; у суб'єктивному значенні ефектом та результатом творчості є предмети (продукти, відкриття, поведінка), щось нове і корисне для самої молоді людини. Дослідник зазначає, що не обов'язково вирішення проблеми має відбуватися у найкращий чи найбільш досконалий спосіб, однак воно має бути "іншим", новим і корисним для самого студента. З цієї позиції творчість молоді людини доцільно розглядати і оцінювати, застосовуючи критерій оригінальності і корисності стосовно кожної окремої особистості, а не у співвідношенні до ширших, об'єктивних норм, які застосовуються до творчості дорослих [5: 49].

Погоджуючись із вищевказаним і враховуючи те, що категорія "творчий потенціал" є явищем індивідуальним і суб'єктивним, вважаємо за необхідне і доцільне доповнити наш список **"критерієм суб'єктивної значущості"**, основними показниками якого є: 1) суб'єктивна оригінальність; 2) суб'єктивна новизна; 3) суб'єктивна користь творчого продукту.

Також важливим аспектом в означеному контексті, на нашу думку, є психологічний внутрішній стан готовності до творчого відкриття тих, хто навчається. Маємо на увазі відсутність або подолання психологічних бар'єрів і комплексів, які насправді є перешкодами на шляху власного самопізнання. Таким чином, в нашому списку з'являється ще один критерій: **"психологічна готовність"**, показниками якого вбачаємо: 1) відсутність психологічних бар'єрів і комплексів (наприклад, остраху перед великою аудиторією); 2) готовність до співпраці; 3) відкритість у невербальному спілкуванні.

Цілком доцільно, на нашу думку, вважати означені критерії провідними одиницями у формуванні творчого потенціалу. По визначенні нами двом групам вони співвідносяться наступним чином:

Таблиця 1.

Критерії творчого потенціалу

1 група: критерії, що орієнтовані на результат сформованості творчого потенціалу	2 група: критерії, що характеризують особистісні зміни в процесі формування творчого потенціалу
1) Новизна 2) Розумові здібності 3) Суспільна значущість 4) Креативність	1) Нонконформізм 2) Мислення 3) Мотивація 4) Самостійність 5) Особистісна позиція 6) Комунікативність 7) Критерій суб'єктивної значущості 8) Психологічна готовність

Означені критерії оцінки творчого потенціалу особистості розкриваються відповідними групами показників. На нашу думку, показниками **новизни** творчих досягнень є 1) унікальність творчого продукту; 2) здатність нетипово моделювати; 3) вміння фантазувати і використовувати творчу уяву; 4) здатність до прогнозування і передбачення.

**Розумові здібності** як критерій творчого потенціалу мають відображатися в наступних показниках: 1) загальні обізнаність та ерудиція; 2) бажання отримувати нові знання, інформацію; 3) здатність до генерування великої кількості ідей; 4) уміння знаходити свої помилки; 5) здатність до аналізу і синтезу; 6) тренувана і гнучка пам'ять. Говорячи про останнє, маємо на увазі такі розумові здібності, які дозволяють утримувати в пам'яті та оперувати лише необхідною кількістю інформації, відкидаючи зайве і непотрібне, що, в свою чергу, істотно пришвидшує виконання завдань.

**Суспільна значущість** як критерій прояву творчого потенціалу людини розкривається наступними показниками: 1) узгодженість творчої діяльності із суспільними вимогами; 2) конструктивний характер творчості; 3) вміння наполегливо і послідовно працювати; 4) здатність швидко включатися в роботу.

**Креативність** в якості критерію сформованості творчого потенціалу відповідає, на нашу думку, таким показникам: 1) здатність до бачення проблем; 2) здатність до перетворення структури об'єкта діяльності; 3) активне прагнення до творення нового; 4) винахідливість як уміння знаходити оригінальні, евристичні способи вирішення проблеми; 5) здатність швидко змінювати прийоми дії відповідно до нових умов діяльності.

У свою чергу, показниками **нонконформізму** виступають 1) бажання лідерства; 2) можливості актуалізувати власні цілі та потреби; 3) здатність відстоювати власну позицію (незалежність суджень); 4) здатність користуватися об'єктивними критеріями; 5) прагнення до високої оцінки.

Показниками сформованості **мислення** як критерію творчого потенціалу за результатами наших попередніх досліджень є 1) самостійність мислення; 2) рефлексивність мислення; 3) критичність мислення; 4) логічність мислення; 5) латеральність (нестандартність) мислення; 6) позитивність мислення (конструктивність мислення); 7) діалогічність мислення; 8) діалектичність мислення; 9) гнучкість мислення.

**Мотивація** як критерій творчого потенціалу висвітлюється в наступних показниках: 1) переважання внутрішньої мотивації; 2) орієнтація на процес, а не на результат; 3) сформованість цілеспрямованості, організованості та рішучості.

Критерій **"самостійність"** відображається в таких показниках: здатність до 1) саморозвитку; 2) самореалізації; 3) самооцінювання; 4) самоконтролю; 5) самопізнання; 6) вміння самостійно формулювати проблему і знаходити шляхи її розв'язання.

**Особистісна позиція** в якості критерію, що характеризує особистісні зміни в процесі формування творчого потенціалу, матиме наступні показники: 1) можливість накопичення і зосередження творчих сил; 2) здатність максимальної концентрації творчих зусиль в діяльності; 3) вміння зробити проблему особистісно-значущою; 4) можливість розв'язання внутрішніх суперечностей; 5) позитивне уявлення про себе; 6) активна життєва позиція; 7) відданість власним ідеалам і принципам; 8) вміння доводити розпочату справу до кінця; 9) здатність адекватно сприймати поразки та невдачі; 10) творча спрямованість.

**Комунікативність** як критерій особистісних змін і становлення розкривається в показниках: 1) здатність до міжособистісного спілкування; 2) вміння оприлюднювати свої творчі ідеї; 3) здатність до обговорення ступеня важливості творчого продукту; 4) позитивний емоційний стан; 5) володіння навичками ораторства; 6) комунікативна толерантність; 7) активність у суб'єкт-суб'єктних стосунках; 8) тактовність.

Варто наголосити, що в представленій системі показниками творчого потенціалу виступають не стільки окремі якості, скільки інтегральні прояви особистості, її здатності, вміння та можливості.

Говорячи про рівні творчого потенціалу, то їх зазвичай поділяють на високий, середній та низький. Інколи використовують чотириступеневу класифікацію, доповнюючи вищезазначені "достатнім" рівнем сформованості [1; 3; 4; 7; 8].

Так, за результатами нашого дослідження, високий рівень творчого потенціалу характерний для студентів, які швидко включаються в роботу і засвоюють новий матеріал. Вони готові до прийняття нетипових рішень, сповнені рішучості, впевнені, що з будь-якої проблемної ситуації є вихід, а будь-яке завдання чи задача може мати декілька способів розв'язання. Працюючи, завжди пропускають роботу ніби "через себе", використовуючи творчу уяву і фантазію та подумки прогнозуючи результат. Такі студенти до всього, в тому числі і до навчання, намагаються підходити творчо, отримуючи задоволення від самого відчуття новизни. Володіючи необхідними ознаками сформованого мислення, вони здатні обрати найлегший і найкращий спосіб розв'язання проблеми. Це самодостатні люди, в діях яких переважає внутрішня мотивація, яка дозволяє їм отримати задоволення не лише від результату, а і від самого процесу. При чому, такі особистості, прагнучи лідируючого становища в соціумі, наділені особливою комунікативною компетенцією, яка дає можливість донести до співрозмовника і реалізувати свої творчі задуми, а також при необхідності відстоювати власну позицію. Важливою рисою студентів такої групи є конструктивний характер їхньої роботи, що не виходить за межі суспільних норм та вимог. Активна життєва позиція, відданість власним ідеалам і принципам допомагають усвідомити проблему як особистісно-значущу (в якості однієї з внутрішніх суперечностей) і досягти максимальної концентрації

творчих сил задля її розв'язання. Чудовою рисою справді творчо-потужних особистостей є їхній позитивний емоційний стан і оптимізм. Такі люди оптимістично-настроєні не лише по відношенню до інших, а, в першу чергу, до самого себе, що допомагає їм бачити позитивне, нове, оригінальне і корисне в будь-якій діяльності чи об'єкті. Важливим моментом є відповідний психологічний стан таких студентів: готовність і відкритість до співпраці, відсутність внутрішніх психологічних бар'єрів і комплексів.

Достатній рівень сформованості творчого потенціалу характерний для студентів, які мають необхідні творчі сили, проте не використовують їх повною мірою. Певні психологічні бар'єри, комплекси, або ж просто лінощі стоять на заваді повної самоактуалізації таких людей. Такі студенти не прагнуть виділятися серед інших, хоча відчувають в собі лідируючі здібності. Інколи вони важкі на підйом, але якщо вже починають щось робити, то роблять це творчо, з натхненням, доводячи розпочату справу до кінця. Ці студенти найповніше готові розкрити свій творчий потенціал в домашніх умовах, аніж в аудиторних. Такі молоді люди відповідальні, самостійні, можуть взяти на себе організаційну роль, здатні до самоуправління. Володіють тренованою і гнучкою пам'яттю, сформованим мисленням, що дозволяє генерувати велику кількість ідей, проте в них часто виявляється небажання звертати увагу на свої помилки, а також можуть неадекватно сприймати критику на свою адресу. Студенти достатнього рівня здатні побачити проблему різнопланово, цілковито здатні до перетворення структури об'єкта діяльності, вони достатньо винахідливі та евристичні, можуть гнучко підлаштовуватись під нові умови діяльності, проте їм не вистачає активного прагнення до творення нового. В мотиваційній сфері немає чіткого переважання внутрішньої мотивації, що виявляється в орієнтації на результат, а не на сам процес. Саморозвиток і самореалізація за відсутності необхідної активності відбуваються в достатньому, проте дещо уповільненому темпі, зважаючи на потужний особистісний потенціал. Особистісна позиція таких студентів характеризується недостатньо позитивним уявленням про себе, що не може не відобразитись на емоційному стані і оптимізмі таких людей.

Середній рівень сформованості творчого потенціалу характерний для студентів, які проявляють себе творчо вкрай рідко, лише в безпосередньо творчих завданнях. Рідко коли їхні творчі напрацювання вирізняються унікальністю, оригінальністю, багатою творчою уявою. Практично відсутня здатність прогнозування і передбачення. Загальні обізнаність та ерудиція на низькому рівні. Пам'ять не вирізняється гнучкістю і потребує тренування; мислення розвинене слабо. Загалом їхні дії носять репродуктивний характер, їм легше і краще працювати за усталеним зразком чи схемою, аніж шукати неординарних і унікальних вирішень тієї чи іншої проблеми. Вони не люблять завдань, спрямованих на самостійний пошук, таким людям психологічно безпечніше працювати в групі. Мотивація переважно зовнішня, орієнтована на оцінку, уникнення неприємностей та інше. Водночас, такі молоді люди намагаються завжди узгоджувати свою діяльність із суспільними вимогами, надаючи перевагу конструктивній творчості; в роботі наполегливі і працьовиті. Проте, варто зауважити, що студенти середнього рівня до кінця доводять лише ті справи, які викликають в них особливий інтерес, або на які є чіткий, розроблений план викладача. Такі студенти усвідомлюють тільки окремі аспекти проблеми, тому здатні генерувати обмежену кількість гіпотез, лише подекуди висуваючи об'єктивно оригінальні ідеї. Їм нелегко вдається максимальна концентрація творчих зусиль в діяльності. Особливу складність становить для таких людей необхідність оприлюднювати свої думки і творчі ідеї, обговорення і відстоювання своєї позиції. Є певні психологічні бар'єри, зокрема страх перед великою аудиторією, які гальмують відкритість у невербальному спілкуванні і готовність до співпраці.

Групу з низьким рівнем сформованості творчого потенціалу складають студенти з яскраво вираженим пасивним або негативним відношенням до виконання творчих завдань. Відповідно, вони не здатні нетипово моделювати, не вміють використовувати творчу уяву і фантазію. Мотивація зовнішня – слабка і однобічна, інколи асоціального характеру, без прогнозування і передбачення наслідків своїх вчинків. Обізнаність та ерудиція на низькому рівні, немає бажання отримувати нові знання, пам'ять і мислення потрібно розвивати. В таких студентів немає навички самоконтролю: вони не розуміють своїх помилок, а критику на свою адресу сприймають неадекватно. Як наслідок, їхні дії можуть носити деструктивний і, навіть, руйнівний характер. Саморозвиток уповільнений, загально-визнані цінності не є особистісно-значущими, уявлення про себе або чітко не сформоване, або не відповідає дійсності. Відповідно, внутрішні суперечності не стільки розв'язуються, скільки накопичуються. Як наслідок, в таких студентів є багато перешкод психологічного характеру на шляху творчого становлення (наприклад, відкритість до співпраці і спілкування). Такі студенти рідко усвідомлюють суб'єктивну значущість, новизну і користь від творчої діяльності.

Отже, представлена система характеризується переважанням критеріїв і, відповідно показників, орієнтованих на особистісні зміни і зростання в процесі формування творчого потенціалу, що є цілком закономірним в межах гуманістичного підходу. Говорячи про рівні сформованості, можемо зробити висновок, що високий рівень сформованості творчого потенціалу вирізняється наявністю всіх вищевказаних показників; достатній рівень характеризується позитивно майже всіма означеними критеріями і показниками: недостатніми є аспекти активності, комунікативності та психологічної готовності. У свою чергу, студенти з середнім та низьким рівнем сформованості творчого потенціалу у творчих завданнях не вбачають особливої

користі та новизни для себе. На нашу думку, в таких студентів потрібно формувати стійкий пізнавальний інтерес, який спонукатиме до творчого самопошуку. Для такої молоді найбільш вдалим стануть посилені творчі завдання, в яких проявлятиметься і формуватиметься самостійність. **Перспективи подальших розвідок** у даному аспекті вбачаємо у доповненні і уточненні представленої системи (зокрема відповідними методологічними розробками) з урахуванням особливостей студентського віку.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Львова И. В. Психологические факторы развития креативности личности : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / И. В. Львова. – Новосибирск, 2005. – 203 с.
2. Попель А. А. Психологические условия развития социальной креативности студентов в процессе профессиональной подготовки : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / А. А. Попель. – Нижний Новгород, 2005. – 217 с.
3. Посталюк Н. Ю. Творческий стиль деятельности. Педагогический аспект / Н. Ю. Посталюк. – Казань, 1989. – 204 с.
4. Моляко В. О. Психологічна теорія творчості / В. О. Моляко // Обдарована дитина. – 2004. – № 6. – С. 2–9
5. Швай Р. Гуманістичні теорії творчості / Р. Швай // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2008. – № 4. – С. 47–50.
6. Torrance E. P. Education and Creative Potential / E. P. Torrance. – Minneapolis : University of Minnesota Press, 1963. – 167 p.
7. Овсянецка Л. Творчий потенціал людини : соціально-психологічна парадигма / Л. Овсянецка // Соціальна психологія. – 2004. – № 2. – С. 140–145.
8. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта / Дж. Гилфорд // Психология мышления. – М. : Прогресс, 1965.

#### REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. L'vova I. V. Psikhologicheskie factory razvitiia kreativnosti lichnosti [Psychological Factors of the Personality's Creative Development] : dis. ... kand. psikh. nauk : 19.00.01 / I. V. L'vova. – Novosibirsk, 2005. – 203 s.
2. Popel' A. A. Psikhologicheskie usloviia razvitiia sotsialnoi kreativnosti studentov v protsesse professionalnoi podgotovki [Psychological Conditions of the Students' Social Creativity Development in the Professional Preparation Process] : dis. ... kand. psikh. nauk : 19.00.07 / A. A. Popel'. – Nizhnii Novgorod, 2005. – 217 s.
3. Postaliuk N. Yu. Tvorcheskii stil' deiatel'nosti [Creative Style of Activity. Pedagogical Aspect] / N. Yu. Postaliuk. – Kazan', 1989. – 204 s.
4. Moliako V. O. Psykhologichna teoriia tvorchosti [The Psychological Creative Theory] / V. O. Moliako // Obdarovana dytna [The Gifted Child]. – 2004. – № 6. – S. 2–9.
5. Shvai R. Gumanistychni teorii tvorchosti [Human Creative Theories] / R. Shvai // Visnyk Vinnytskogo politekhnichnogo instytutu. – 2008. – № 4. – S. 47–50.
6. Torrance E. P. Education and Creative Potential / E. P. Torrance. – Minneapolis : University of Minnesota Press, 1963. – 167 p.
7. Ovsianets'ka L. Tvorchyi potentsial liudyny : sotsial'no-psykhologichna paradygma [Human Creative Potential : Social-Psychological Paradigm] / L. Ovsianets'ka // Sotsial'na psykhologiiia [Social Psychology]. – 2004. – № 2. – S. 140–145.
8. Gilford Dzh. Tri storony intellekta [Three Sides of Mind] / Dzh. Gilford // Psikhologiiia myshleniia [The Psychology of Thinking]. – M. : Progress, 1965. – 14 s.

Матеріал надійшов до редакції 06.06. 2011 р.

#### **Осаульчик О. Б. Критерии, показатели и уровни творческого потенциала студентов.**

*В статье представлена система критериев, показателей и уровней творческого потенциала студентов. Особенное внимание уделено критериям и показателям, которые согласно гуманистическому направлению педагогики наиболее соответствуют личностным изменениям и становлению в процессе формирования творческого потенциала. Отдельно выделены и охарактеризованы специальные критерии, которые являются существенными в становлении творческого потенциала именно молодого человека – студента (критерий субъективной значимости продукта творчества и критерий психологической готовности к творчеству).*

#### **Osaul'chyk O. Criteria, Indexes and Levels of Students' Creative Potential.**

*The article represents the system of criteria, indexes and levels of students' creative potential. The special attention is paid to the criteria and indexes denoting mostly personal changes and growth in the process of the creative potential formation according to the humanistic approach in the pedagogy. The special criteria are separated and characterized, that are important in the creative potential formation of a young person – a student (the criterion of the subjective novelty in the creative activity and the criterion of psychological readiness to the creativity).*